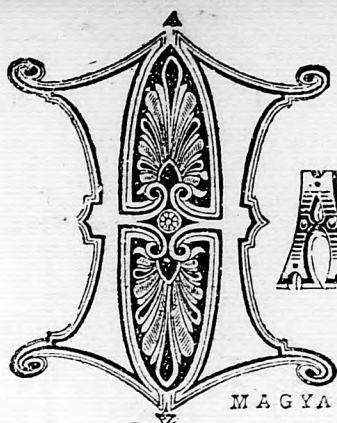

Budapest, 1882. November 19.

43.-44. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLÉJE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ HIVATAL:

váci-utca 3. szám, a „HARMONIA“ társulat
zeneműkereskedése.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50. kr.

Bianchi Bianka,

es. k. dalmű- és kamara-énekesnő.

Kevés énekesnő mondhatja el magáról, hogy oly gyorsan jutott hírnévhez, mint Bianchi Bianka a bécsi nagy opera énekesnője. Családi neve Schwarcz, s mostani olasz neve művészi név, melyet a bécsi operában történt első fellépte alkalmával vett fel. Mindjárt első fellépte alkalmával annyira tetszett, hogy a tekintélyes bécsi kritika egy sorba helyezte Patti, Nilsson, Lucca s más világhírű énekesnőkkel. E ritka tehetség különös előnye abban áll, hogy ép oly jeles színésznő, mint utólérhetlen énekesnő.

Az énektanítás ellenőrzése iskoláinkban.

A mult években egy érdekes munka jelent meg: »Felméry jelentése az angol közoktatásról. A »Harmoniá«-nak annyiban van köze e munkához, amennyiben szakavatottsággal foglalkozik az énekoktatással. Érdekesen ismerteti az angolok paedagogiai zeneviszonyait és énekoktatásunkra figyelemreméltó megjegyzéseket tesz. — E munka keltett bennem reflexiókat hazai énekoktatásunk ellenőrzéséről.

Angliában nagy gondot fordítanak az iskolai énekoktatásra. Ha tekintetbe vesszük, a vas- kőszén, a gépek és gyárak ez anyagiasságát: majdnem hihetetlennek látszik, hogy eme, a kedély világát érdeklő, az erszényre semmit sem hozó tantárgy művelésére a kormány 100,000 fontot,

egy millió és 10,000 frtot áldoz. — Angliában az éneket a nyelvtannal, földrajzzal és történelemmel a szükséges tantárgyak közé sorozzák. Minden iskolában kell lenni egy felelős tanítónak, a kinek az énekkutatásra jogosító oklevele van. Az állam minden egyes tanulót megvizsgáltat az énekből és az elért eredményhez képest az iskola igazgatóságának a rendszeres segélyen felül még egy shillinget (50 kr.) ad jutalmul fejéenkint minden egyes tanulóért, ha iskolájában az éneket hangjegyből rendszeresen tanítja.

A törvénynek az énekkutatást illető végrehajtására a fő-énektanítókon kívül az országos zene-felügyelő vigyáz. A zene-felügyelő ellenőrzése mellett adatnak ki az énektanítói oklevelek. (1879-ben 687 férfi és 840 nő tett vizsgálatot.) Az iskolákban természetesen kevés zenei történhetik, amiről neki tudomása ne volna. Neki jelentik az énekkutatásban elért eredményt, ő maga jár el iskolából iskolába és győződik meg arról, hogy a törvénynek megfelelőleg tanítják-e az éneket? — Ily módok mellett kell, hogy az énekkutatás meghozza az angol népre kedély nemesítő gyümölcseit!

Ha az angol viszonyokkal összehasonlítjuk a mi énekkutatási viszonyainkat, arra a meggyőződésre jutunk, hogy nálunk is megvan a jóakarát, de hiányzik a dolog praktikuma. A törvény nálunk is gondoskodott arról, hogy az ének népiskoláinkban kötelezett tantárgy gyanánt taníttassék, azonban e törvény végrehajtására nem ügyeltet fel kellőleg.

Az énekkutatás nincs kellőleg ellenőrizve.

Az énekkutatás ellenőrzése a többi tantárggyal együtt a kir. és egyházmegyei tanfelügyelőkre és az iskolaszéki tagokra van bízva. — Ez még nem volna baj. Hanem az már az énekkutatás nagy hátrányára szolgál, hogy az ellenőrök rendszeren maguk sem értenek az ellenőrizendő énekhez. Lehet tudományos, képzett, általános műveltséggel bíró egyén, hozzá jó paedagogus az a tanfelügyelő vagy iskolaszéki tag, a ki meg tudja bírálni a tanító által egyéb tantárgyakból elért eredményt, de hogy az éneklésben felmutatott eredményhez is alaposan hozzá tudjon szólni, azt nem hiszem el, ha csak ő maga is nem zeneértő. Mert az ének-zene, mint minden művészeti tantárgy, más természetű, mint egyéb tantárgy.

Tegyük fel, hogy a zenéhez nem értő tanfelügyelő vagy iskolaszéki tag meghallgat a vizsgálaton néhány dalt, jobb esetben talán az »Énektan«-ból gyakorlatokat; tudomást szerez magának arról, hogy a tanulók énekeltek is; de hogy a dallam a gyermekek hangterjedelméhez mért és a szöveg befogásukhoz alkalmazott volt-e? hogy a tanítónak volt-e gondja arra, hogy az ének megtegye a gyermekek kedélyére a hatást; s egyébként is a paedagogia és didaktika szabályainak megfelelőleg adatott-e elő a

tantárgy? ezt megfigyelni nem képesek. Ahhoz szakképzettség kell, melynek elsajátításához pedig tehetség és az évek szép száma kívántatik. Mivel azonban az nem mondható ki, hogy minden tanfelügyelőnek és iskolaszéki tagnak zeneértőnek kell lennie, mondassék ki, hogy az ország iskolai zene-ének tanítására egy országos zenefelügyelő vigyázzon.

Sokat lendíthetne egy szak-felügyelő az árva énektanítás ügyén. Egyöntetűvé tehetné a tanítást és biztosabbá az ének által elérendő hatást. Egy erélyes zene-felügyelő tudná annak a módját, hogy az éneket minden iskolában a törvény kívánalmainak megfelelőleg tanítsák. Akkor nem állana hiában a miniszteri tantervben, hogy az énektanításra rendszeres tankönyv használandó, hanem tényleg használnák is, mert volna aki utána nézne, hogy kótából tanítsanak énekelni.

A felügyelet sem volna oly nehézkes, mint az ember gondolná. Maga a zene-felügyelő — természetes — az ország minden egyes iskoláját nem látogathatná meg, hanem általában vezetné a felügyeletet. Angol mintára aztán a fő-énektanítók teljesíthetnék a látogatást, adnának utasítást a tanítóknak, tennének jelentést a zene-felügyelőnek stb.

Nem oly kicsi dolog az, amire ez alkalommal futólag felhívtam a zenei körök figyelmét; mert — Hullah, az angol zene-felügyelő szavaival zárván be soraimat: »az énektanítás sikere annál fontosabb, mert vele nemcsak egy tantárgygyal tudnak többet a gyermekek, hanem annak a társadalomra erkölcsösítő nagy hatása is megvan!«

Margitai József.

Zenészeti mizériák a vidéken.

Mindenkor voltak s fájdalom máig sem kevesbült azon proletárok száma, kik hazánk különféle contingensein üzik (?) a zongoramesterséget.

Ez hagyján. Mert ma már a kisvárosi szülők is érzik szükségét a zeneismeretnek s tudatában vannak annak, hogy nemcsak fontos művelődési léleknemesítő eszköz a zeneismeretnek csak csekélyebb foka is, hanem annak is, hogy ma napság már csaknem közsükséggé lett ez arra, hogy valaki magát — hogy úgy mondjuk — művelt embernek nevezethesse. Igen.

Hanem mikép üzik azt, s hogy mily alacsonyás játékszerré törpül kezökben a zene nemcsak a művészet, de maga a tanítvány szellemi s a szülők anyagi rovására, ez a kérdés fácsítja s lényeges része, melyet mindekkoráig figyelmen kívül hagyott zszurnalisztikánk, s mely mindösz-

sze magánmegbeszélés tárgya volt, — de az is csak lelkiismeretesebb zenetanítóink között.

De beszéljenek maguk a tények.

Első sorban, mi természetesebb mint az, hogy az olcsóság az irányadó a mesterválasztásnál. Hogy úgy mondjuk kereskedelmi, tehát gazdálkodási szempontok lebegnek a t. c. szülők előtt, amidőn arról van szó, hogy A. vagy B. tanítsa-e zenére gyermeköket. Pedig épen ez az a szerencsétlen combinatio, mely alapjában tönkre teszi a tehetséget ahol van, és viszont csak tespedést s kínlódást teremt a közép vagy gyöngébb tehetségű zenetanulónak, egészséges alapon nyugvó methodicus s határozott eredményt producáló tanítás helyett. Legtöbb vidéki város rendszerint afféle proletár muzsikussal rendelkezik, akiknek épen nem volt ha legalább részben is, életcéljuk a zene, hanem akik a zenetanításhoz, mint utolsó életföntartási menedékhez s eszközhöz folyamodtak, hogy legalább tengethessék úgyis elveszettnek hitt existenciájokat s életüket. Vagy olyanok kontárkodnak a vidéken, akik — szintúgy nem bírván alapos zenei képzettséggel — a mellékes kereset csalátke által ösztönözve, mintegy arrogálják maguknak a zenetudást s főhivatásuk mellett, mely többnyire a tanítói zeneleckék adás ra vállalkoznak, elhintvén egész gondossággal a zenei fölületesség mételjét.

Nem tagadható, hogy néptanítóink állapota, vajmi csekély kivétellel, elég sanyarú arra, hogy csupa létérti küzdelemből vagy egy vagy más mellékes kereseti forráshoz folyamodjanak. Ámde meg nem gondolják az illetők, hogy a művészetet nem szabad köznapi üzletté alacsonyítani; hogy lelkiismeretbe vágó dolog, tanítványaik s ezek szülőinek a rovására a havi díjakat zsebre rakni; és hogy végre is fárasztották, kínozták hamis tanaikkal növendékeiket, fárasztották eme céltalan erőlködéseikkel önmagukat is; megapasztották évenkénti bizonyos összeg erejéig a jóhiszemű szülők zsebeit, s az eredmény? — ha annak megítélését egy igazi szakemberre biznák — *a equalis nulla!*

E körülménnyel szemben azonban kell hogy hangsúlyozzam amaz örvendetes jelenséget, hogy értelmes és tudatos-zenedillettánsok épen hazánk néptanítóiból kerülnek ki leginkább. akiknek mint egyúttal zenészembereknek is, teljes tisztelettel adózhatunk ez irányban észlelhető üdvös működésükért.

Csak kevés városa az országnak dicsekedhetik azonban, egy-egy jóra való zenészszel, akire rábizhatnák a t. c. szülők gyermekeik zenei nevelését.

És mi ennek az oka?

Tudtommal az, hogy a rendszeresen képzett zenész szintúgy irtózik

a kis városok közönségétől, tartván annak szükkeblúségétől az anyagi jutalmazást illetőleg. És ha jól meggondoljuk a dolgot, részben igazat kell nekik adnunk.

Tisztelet a kivételeknek, de az tagadhatlan, hogy kivált kisebb városok, melyek a fővárostól vagy valamely tekintélyesb gócpontot képező várostól távolabb fekszenek, bizony, valljuk meg, a zenét még mindig holmi fényűzési cikknek tekintik, amire — bár diplomatikai pályára szánják is gyermeköket — szerintök nincs szükség. És mi következik ebből? Hogy ép oly kevésbé becsülik a képzett zenészt, mint a zenész-kontárt. Ebből ismét egész természetességgel következik az, hogy csaknem minden valamire való zenész a fővárosban, vagy legalább is valamely nagyobb városban igyekszik letelepedni, ha már hazájához kíván ragaszkodni s itthon értékesíteni ismereteit; mert jól tudja, hogy ott oly közönség körébe jut, mely — inkább állván a mai műveltség színvonalán — egy jóra való zenemester hiányát érezve, tárt karokkal fogadja azt, s aki aztán kebelében állandóan biztos keresletre számíthat.

És ha a főntemlitett kontárok, hogy úgy mondjuk, meghíznak tudatlanságuk dacára is a szerencse adta bőségszarú tartalmából, hogy ne érdemelné meg a képzett mester az ő fáradozásainak méltó jutalmát — illetőleg a még jobb díjazást, mint amazok?

Igaz, hogy az affélék olcsóságukkal győznek a jobb felett. De épen ez a szomorú dolog! Mert itt még a t. c. szülők feledik a közmondást, mely a szóban forgó dologra ugyancsak alkalmazható, hogy: olcsó húsnak híg a leve. De valóban úgy is van az.

(Folytatjuk.)

A vidéki képkiallitások.

Most már hisszük, hogy lesz. Eddig óhajtottuk, hogy legyen.

Képkiallitás a vidéken?! . . . Ez olyan valami új nálunk Magyarországon, olyan szokatlan és oly óriási haladást jelent hogy ha sikerül . . .

»Ha sikerül« . . . Ezen fordul meg a dolog. Mert lehet néhány fiatal művésznek elég ambíciója, vállalkozó szelleme, elég éles elméje és jóakarata, hogy oly eszme megvalósítása érdekében indítson mozgalmat, mely eszme mint ilyen is dicséretre és elismerésre méltó, de az ambíció, a vállalkozó szellem, az éles elme és a jóakarát biztosíthatja ugyan az erkölcsi, de nem az anyagi sikert.

Meg vagyunk róla győződve, hogy azokban a városokban levő hírlapok, mű- vagy nem műértő dolgozótársai, hol a kiállítások rendeztetni fognak, az egekig fogják magasztalni a kiállítást és a kiállított műveket, a rendezőket úgy mint a kiállítókat, nógatni fogják tőlök telhetőleg a tisztelt publikumot hazafias frázisokkal; de ép úgy meg vagyunk róla győ-

zödve, hogy a tisztelt publikum el fogja olvasni azokat a szép cikkeket és azt fogja rájuk mondani, hogy — »Ez jól van megírva« . . .

Egyebet nem.

Nem akarjuk a hivatlan jósnak a szerepét játszani, de, ismerve a vidéki nagy közönség közönyét az ily magasabb fokú, finomabb műízlést és képzettséget igénylő kedvtelések iránt, tudjuk, hogy a vételkedv. vagy hogy kereskedelmi kitejézással éljünk, a kereslet oly csekély lesz, mely teljesen le fogja hangolni a kiállítókat úgy, mint a rendezőket.

Aki ismeri a »vidéket« és az ott domináló elemet, az igazat fog nekünk adni. Hisz itt Budapesten ahol annyi a gazdag ember, mint a pelyva, kötéllal kell a vevőket fogni; itt ahol mindenesetre nagyobb választékuk van kicsiny, középszerű, nagy, drága és olcsó képekben, itt, hova naponkint száz meg száz vidéki jön pénzzel, itt, ahol a műízlés kifejlettebb, a viszonyok alkalmasabbak mint a vidéken; itt Budapesten a műcsarnok egy-egy kiállításán: mily arányban áll az eladott képek száma a kiállítottakéhoz?

Meg kell vallani, hogy a bizottság jól választott, mikor Székesfehérvárt szemelte ki az első kiállítás helyéül és jól cselekedett, midőn Zichy Jenő grófot állította a mozgalom élére. Székesfehérvár intelligens város, lakói jómóduak és a bizottság elnöke, illetve védnöke: a nemes gróf nem olyan ember, aki azt az ügyet, melynek élére áll, elbukni engedje, különösen akkor ha az »ő városával« áll összefüggésben.

Mindezeknél fogva hisszük hogy a jövő hó 1-én Székesfehérvárott megnyitandó képkiállítás elég kielégítő eredményt fog feltüntetni; de aztán?! . . .

Ugy tudjuk, hogy a második kiállítás Debrecenben lesz. Itt találkozunk majd 4 – 5 ember, aki hazafiui kötelességének fogja tartani egy-egy képet vásárolni, azután lesznek hárman-négyen, akik a képvásárlást ugyan nem fogják hazafiui kötelességüknek tartani, de azért mégis megvásárolnak majd egy-egy festményt. Érdemes ezért 100 képet elszállítani, a rendezéssel faradozni, költségeskedni, esetleg még a helyiségért is fizetni?

Azt hisszük: nem. Ily kétes kilátások nem érdemlik meg a fáradságot, és az oly közönség nem érdemli meg, hogy a házánál mutogassuk neki képeinket; még utóbb házalóknak tart bennünket. Hisz ha egy művész megfest egy képet és itt Budapesten, valamely népes utca kirakatába teszi, sokkal több és előnyösebb kilátásai vannak neki, mintha a vidékre viszi

Őszintén örülnénk, ha nem így volna. És lehet, hogy csalódunk. Lehet, hogy a siker mégis kielégítő lesz, hogy a vidéki irányadó körök megsokallották már a művészet iránti közönyösségükre nézve a szemük közé szórt szemrehányásokat, lehet, hogy méltányolni és átérezni fogják, miszerint a magyar művészek, kiket a külföldi közönsége eddig is jobban elismert, méltányolt és pártolt, mint a mi közönségünk, felkeresik őket, bemutatják szellemük, szorgalmuk és tehetségük termékeit abban a hitben, melyet megrontani bűn, avval a bizalommal, melyet nem kiérdemelni: vétkes mulasztás.

Reméljük tehát a legjobbat.

Egyet azonban nem hallgathatunk el, és ez már tisztán a kiállítókat és azokat érdekli, akik kiállítani óhajtottak volna.

A garancia, a biztosíték kevés. Ki áll jót az átengedett képekért?

Tiszteljük, becsüljük a bizottságot együttvéve és külön minden egyes tagját. Hisszük, hogy biztosítékot vállalnak minden előfordulható eshetőségekért és hogy annak megfelelni képesek; de egyesek biztosítéka nem elég. Miért nem bízták a »névleges« rendezést valamely testületre, vagy miért nem alakítottak bizottság helyett »Vidéki képkiállításokat rendező egyletet?«

Piktor.

T Á R C A.

Színház és hangversenyterem.

Nemzeti színházunkban egyik premiére a másikat kergeti. Úgy a drámai, mint az operai igazgatóság lázas tevékenységet fejt ki újdonságok színre hozatalában. Mult héten »Satanella« ballet aratott sikert, a játszi zene s a festői táncsoportozatok hosszú időre műsoron fogják tartani. Az opera személyzet most Massenet mester »Herodiás« című dalművére készül, mely tavaly Bruxellesben epochális hatással került először színre. Kíváncsian várjuk a »Lahor királya« szerzőjének ezen újabb művét. A drámának is volt premiérje. Ifj. Abrányi Kornél új drámája került színre. »Marianne« közepes sikert aratott s nem lesz hosszú életű a nemz. színház deszkáin. Abrányi határozott tehetség, de hiányzik nála még a színpadi routine.

A darab meséje rövidre fogva nem annyira Marianne, mint inkább férjének a gonosz Omodé Adorján grófnak szomorú története. A gróf oktalán gyanuba veszi Mariannet, hogy az oda hozzájuk követjelöltnek érkezett plebejus származású Várkonyival (Nagy Imre) viszonya van, nevével durván bánik, sőt azt egyszer lovaglás közben ostorával is megakarja ütni, mire Marianne (Helvey Laura) egy szomszéd kastélyba menekül, hol Várkonyi is tartózkodik. Adorján követi, s a dologból véres párbaj lesz, melyben a nemes gondolkozású Várkonyi majdnem halálos sebet kap. Sebéből azonban kigyógyul s a negyedik felvonásban képviselővé is megválasztják. A fiatal Omodé ki eleinte ellenjelöltet állít vele szemben, megbánván bűneit, magába száll, megsajnálja, hogy angyal ártatlanságú nevével rosszul bánt, maga is Várkonyira szavaz. s hogy nejét, ki Várkonyit csak plátóilag szereti, szabaddá tegye, a leszavazás után főbe lövi magát.

Omodének ez a hirtelen átváltozása és az első felvonás némi vontottsága a darab főhibája s okozója annak, hogy egészen zajos tetszésben nem részesült. Néhány alakja, mint az öreg, jószívű Kluger, Illésy Abelino gróf és Füzy kortes nemesk eredetiek, hanem duzzadnak az élettől.

A »Marianne« határozottan azt a benyomást tette mindenkire mint egy nagy tehetség műve, kiben azonban még az elbeszélő van túlsúlyban.

A felvonások közben többször hitták s még is jelent néhányszor. A szereplők közül Náday nyújtotta a legtokéletesebb alakot. A többi szereplők is megállták helyüket, kivéve Adorján kisasszonyt, a szini tanoda tehetséges növendékét, kit utóbbi időben feltűnő protekció olyan merész vállalatokhoz késztet, melyek neki inkább ártanak, mint használnak. A kisasszonynak a naivitás terén nem nyílnak rózsák, erre nincs temperamentuma. Különben utolsó pillanatban vette át a szerepet Csillag kisasszonytól s így bátorság tekintetében feltétlen dicséret illeti; bátorság azonban még nem művészet.

A népszínházban ugyanaz nap »Lili« francia énekes színművet adták elő először.

Lili egy kedves jól nevelt házi leánya, kit Bompan professzor különösen a történelemre és matematikára tanított meg alaposan. Ez azonban nem akadályozza meg a jól nevelt leánykát, hogy bele ne szeressen egy gyámoltalan tüzer-trombitásba. Ennek a szerelemnek is furcsa története van. Antonin P i n c h a r d tüzer-trombitás a kaszárnya udvaráról Lili szobaleányának szokott felintegetni az ablakba. Lili azonban ezt magára veszi és beleszeret a trombitásba. Ez egy gyámoltalan fickó, ki a szobaleálynak sem tud megfelelni s többet törődik elvesztett trombitájával, mint a szobaleány és urnője szerelmével. A trombitáját Lili találta meg s rejtette el és mikor a tüzer ezért jön, a leány azt hiszi, hogy ez az ő kezét akarja papájától megkérni. — A félreértés sokáig tart, mert a tüzer szörnyű lelkesedéssel emlékezik meg megszerzendő drága kincséről, a mi alatt ő trombitáját érti, Lili pedig önmagát. Végre aztán a papa előtt derül ki a valóság. Ez eleinte szintén meg van rémülve, hogy a tüzer a leányát akarja megkérni, a mit annyival is inkább megtagadna, mivel a kérő már ott van a házban de la Grange Bateliére báró személyében. A papa nem titkolhatja el örömét e fordulat miatt s 17 frankkal kárpótolja a tüzért elvesztett trombitájáért. Lilire nézve azonban annál borzasztóbb e fölfedezés, s mikor önmaga sirva vallja be szerelmét a tüzernek, visszaadva neki trombitáját, ez az ügyetlen, a legelső pillanatot fölhasználja, hogy trombitájával együtt megszökjék s magára hagyja az elalélt leányt.

A második fölvonás 8 évvel későbbben történik. Lili nőül ment a báróhoz, természetesen szerelem nélkül, s úgy éltek együtt. A báró a maga élvezetei után járt, Lili szintén egy különös szenvedélynek élt: műkedvelői előadásokat rendezett. A dolgok rendes folyamát egy tüzértiszt zavarta meg, kit a báróhoz szállásoltattak be. A báró egy vetélytársra ismer benne, a kivel csak pár óra előtt találkozott kedvesénél; Lili pedig az ő tüzer-trombitását ismeri föl, a ki időközben hadnagy lett. A szerepek jelenleg annyiban változnak, hogy most a tiszt könyörög Lili szerelmeért melyet egy időben, olyan ügyetlenül eljátszott. Lili pedig közönnyel akarja neki visszafizetni a hajdani közönyt. Csakhogy ez nem sikerül neki. A báró meghívást kap éjjelre kis kedvesétől és mikor eltávozik, tudtán kívül rázárja az ajtót a neje s a szobában lapangó tüzértisztre. Lili naplójában ezt az éjet egy üres lap jelzi.

A harmadik fölvonást 35 év választja el az elsőtől. Lili most már nagyanya s van egy szép unokája, Antonine, (a kit szintén vele ábrázoltat a szerző úgy, hogy olyanformán a címszerepet játszóknak egy öreganyát és fiatal unokáját kell egy felvonásban személyesítenie.) A tűzértrombitásból most már öreg tábornok lett, kinek unokaöccse, René, Lili unokájába Antonieba szerelmes. A tábornok maga jön el, hogy öccse számára megkérje a leány két kezét s ismét találkozik Lilivel, az öreg anyóval. E találkozás a legszebb idyllek egyike, mely szinte kirí e darab keretéből. Lili nem akar visszaemlékezni a multra, nem akar eszébe jutni a tűzértrombitás, a hadnagy, ama boldog éj. Mintha sohasem hallotta volna az Antonine Plinchard nevet. A tábornok semmi áron sem bírja rávenni, hogy öccsének adja oda Antoninet. De segítségére jön Lili naplója, melyet véletlenül megtalál. Felüti a kis könyvet s az üresen hagyott levél emlékei legyőzik az öregmama konokságát. René megkapja Antonine kezét.

Ez a darab rövid meséje, melyet a közönség zajos tetszéssel fogadott. A népszínháznak ily darabok előadására még most sincs személyzete. Mindazonáltal »Lili« előadása arról győzött meg bennünket, hogy a népszínház művészei ezen genre művelésében is iparkodnak és folyton haladnak. Következő számunkban bővebben visszatérünk e darabra, azért e helyütt röviden csak annyit emlitünk meg, hogy a Lili személye-itője He-g-y i Aranka kisasszony excellált s a siker oroszlányrésze őt illeti. Dalát ismételtették s pompás bokkrétát kapott.

A hangverseny ivad is megindult. A filharmonikusok első hangversenyükben, mintegy csak izlettőt akartak nyújtani, erre mutat az a körülmény is, hogy első szolistanak a nemz. színház deszkáiról ismert Risley Lólia kisasszonyt léptették fel. Egyáltalán nagyon vékonyan állhatnak a filharmonikusok szolisták dolgában, ha második hangversenyükben egy bécsi állítólagos zongoraművésznőt kénytelenek felléptetni, kinek híre még Bécsben sem oly nagy, hogy az egész zenevilág ismerné. Különb-
ben erre is s meg arra a famozus konfliktusra, mely a filharmoniai társulat kéblében kitört, legközelebb visszatérünk.

A zenekedvelők egylete is megkezdette már hangversenyeinek sorozatát, nem a legszerencsésebben, mert az első hangversenyben több olyan apró malheur volt tapasztalható, melyek a karmesteri pálcának nem igen válnak dicséretére. A mióta K á l d y elhagyta az egyletet, azóta javult egy kisse a kar állapota, de annál siralmasabb helyzetbe jutott a zenekar. Az új karmester B e l l o v i c s ú r nagyszerű eszmékben gazdag zenész, praxis és routine nélkül. Hja! nem elég, hogy valakit egy egylet megválaszson karmesternek, érteni is kell ehhez a mesterséghez s ha Bellovics úr azt hiszi, hogy falzengető frázisokkal lehet egy zenekart igazgatni, akkor nagyon csalatkozik. A volt karmester K á l d y kevesebbet tervezgetett, de azért nagyobb eredményeket volt képes felmutatni.

P a c h m a n n zongoraművész hangversenye csakis művészi tekintetben sikerült, anyagilag sikertelen maradt, mert a hangversenyt rendező D u n k l Nepomuk János úr jónak látta e kiváló művész hangversenyét arra az estére kitűzni, melyen úgy a nemzeti, mint a népszínházban pre-

miére volt. Pachmann úr persze megint a budapesti közönség műveletlenségét fogja okozni, pedig a részvétlenségnek egyes egyedül Dunkl úr felfuvalkodottsága az oka, ki azt hiszi, hogy neki minden szabad, ő mindent merészelhet. A jelen volt kis közönség tüntető magaviselete sem kárpótolhatja a művész veszteségét, ki szerencsésebb rendezés mellett tele teremre számíthatott volna. Pachmannt technikájának bevégzett tökélye, nemes, átgondolt játéka és ritka sokoldalúsággal párosult keresetlen előadási módora méltán a legelső rangú zongoraművészek sorába emelik őt. Beethoven A-dur szonatájában (101. mű) ismét a klasszikus zene hivatott interpretátora gyanánt mutatta be magát. Schumann k. sz. novellejét és Schubert Impromptujét (90. mű) k. sz. alig hallottuk valaha finomabb árnyalással, simábban, gyöngédebben előadni, mint őtöle s Fielet Es-dur Rondo-jában és Chopin három Etudejében a technikai tökély netovábbját bámultuk, míg Chopin fis-dur Polonaisenak (44. mű) előadása költői felfogásról tanuskodott. Végre Liszt »Bénédiction de Dieu« című szerzeményével és 10. számú magyar rhapsodiájával a virtuoz erejének és kitartásának kellett elismeréssel adóznunk. — Közben Maleckyné asszony énekelt néhány dalt Rubinsteintől, Brahmtól, Bendeltől és Kirchnertől, a nála megszókött ízléssel és helyenkint drámai hévvel. A tapsok és kihívások, melyekben részesült, tanusították, hogy a közönség őt ép oly szívesen látja a hangversenyteremben, mint a szinpadon.

Zeneszerzők nejei.

Amióta csak művészet létezik, azóta a nők is játszottak benne nem csekély szerepet; a művészet különféle nemei bizonyíthatják ezt. Ha már a női szépség oly nagy benyomást gyakorol a férfiakra, akkor pezsgővérű művészekre még nagyobb benyomást gyakorolhat. És ha Schiller az ő szép és sokat mondó költeményeiben a nőkről igazat mond, akkor talán célszerűnek találhatjuk ama nőkre egy pillantást vetni, melyek híres zeneszerzőkhöz közel állottak.

Kezdjük Bach János Sebestyénnel. Soha, egyetlenegy zeneszerzőnek házassága nem lett úgy megáldva, mint Baché. 1707-ben mint 22 éves ifjú saját háztartását alapítá Mühlhausenben (Thüringenben) Bach Borbála Máriával. A fiatal zeneszerző nejét Arnstadtban, egy közeli rokonnál ismerte és szerette meg. Borbála nagy zenekedvelő nő volt és Bach szerelmét viszonozta. Azonban Bach e szerencsét nem élvezhette soká, mert neje 1720. nyarán meghalt, férje több heti távolléte alatt Három gyermeket hagyott hátra, négy még Borbála életében halt meg. — 1721. dec. 3-án Bach másodszor nősült meg, szintén szerencsésen. Egy weissenfelsi udvari zenész 21 éves leányát, Mülken Magdaléna Annát vette el, ki férjének tizenhárom gyermeket ajándékozott. Művésznő volt az énekben, zongorában és kottarásban, miáltal férjének nagy előnyére vált. — A zene tehetség a Bach-családban örökletes lett. Tíz fiát maga képezé ki a zenében, kik közül különösen Friedmann Vilmos és Emanuel Fülöp Károly lettek híresé. — Amint 1750. július 30-án Bach Lipszében meghalt, özvegye három leánynyal maradt hátra. A fiuk valamennyien a szü-

loi házat elhagyták. Tíz évvel később az özvegy is meghalt, mint — koldusnő.

A milyen szerencsés Bach a házasság kötelékében, épen oly szerencsétlen volt benne Haydn József. Amint a fiatal zeneszerző kilencévi küzdelem után a nyomorúsággal, 1795-ben végre egy szép állást talált mint grófi karnagy, ezen állásánál fogva sok tanítványt is kapott; ezek között voltak Keller nevű bécsi fodrász leányai is. Haydn érzelme a fiatalabbik leány iránt csakhamar felébredt, de szerelme nem viszonztatott, a leány búskomor természeténél fogva rövid idő múlva egy zárda falai közé zárkozott. Így történt, hogy Haydnt egyik ismerőse, a ki őt azelőtt többször pénzbeli bajban segíté, annyira rábeszélte, hogy az idősebb leányt vevé el. — Ezen házasság Keller Máriával, Haydnra nézve végzetessé lön. Haydn neje megrontá férje egész életét műveletlen modora, pazarló, tetszelgő természete által folytonos bosszúságára volt a mesternek. Végre csakis tevé, amit férje bosszúságára csak tehetett: nevetséges, rangjára nézve illetlen módon öltözködött, tiszteket hívott meg ebédre, elszakítá a mester partitúráit, melylyel hajtekereseket csinált magának, stb. Csakugyan felfoghatatlan, hogy a mester e rendetlen háztartás közepette, oly számtalan mosolygó szerzeményt volt képes componálni. — Haydn egyik levelében a következőket írja: »Nőm mindig rosszul érzi magát és rossz kedve sohasem akar szünni. Neki teljesen mindegy, akár cipész, akár zenész az ő férje.« Harminckét évi boldogtalan házassága után végre a mester türelme megszakadt, megvált nejétől. Még halála után sem szeretett visszaemlékezni e mester nejére. Mikor Baillott hegedűművész egy ízben Haydnt kérdé, hogy kit ábrázol az a személy, kinek arcképe a falon függ, a mester azt válaszolta: »Az az én nőm, ki engem többször megharagított.«

Mozart Amadé szintén nem vezethette oltárhoz azon nőt, kit szeretett. Weber Luiza volt a neve e leánynak, egy barna hajú, szépen termett 15 éves leány, piros arccal és gyönyörű szép kifejezésteljes szemekkel; Weber Fridolin, a mannheimi udv. színház sűgójának legfiatalabb leánya volt. Mozart 1777-ben Weber házába jött és leányát, Luizát a zenében oktató. A két fiatalból csakhamar szerelmes pár lett. De a sors nem akarta így. Luiza — Mozart oktatása által — hírneves énekesnővé vált és Münchenbe szerződttetett mint primadonna. Mozart, atyja kérelmére szintén elhagyta Mannheimot és Párisba ment. Azalatt atyja egy szép állást szerzett neki Salzburgban. 1788. karácsony napján Mozart Párisból Salzburgba utazása alkalmával Münchenbe érkezett. Dobogó szívvvel sietett Luizához. A büszke lett primadonna azonban hideg mosolylyal tudósítá őt hogy akkori viszonyukat már rég elfelejtette. A fiatal zeneszerző tönkre volt ez által téve, s soká sanylyé e csapást. — Luiza nem lett boldog. Lange József es. k. udv. színészhez ment nőül Bécsben, de házassága szerencsétlen volt. Csak egynehány évet élt a civakodó és pazarló férjjel, később megvált tőle és gyermekeitől és művészi körútra indult, mig végre Salzburgban, a világtól visszavonulva, 1839-ben mint 75 éves agg nő meghalt. — Mozart nem maradt soká Salzburgban. Bécsben telepedett le és a Weber családnál, mely szintén Mannheimból származott, az osztrák fővárosban vett magának lakást. Itt találkozott többször Luiza nővérével

Konstanciával, ki a háztartást maga vezeté, megszerette őt s nemsokára nőül vette. Épen akkor írta Mozart »Szöktetés a Szerajból« című operáját, melynek sikerének köszönhető a kamarazenei állást. Neje víg természete mindenben inspirálta, így írta »Don Juan«, »Figaro lakodalma« és a »Varázsfuvola« című operáit. Számos, még most is létező levél bizonyítja a házaspár boldogságát. Amidőn Mozart 1791. dec. 5-én meghalt, özvegye két gyermekkel maradt hátra. Mendelssohn, ki olasz utazásai alkalmával Mozart egyik fiával megismerkedett, ki mint hivatalnok Milanóban élt, atyjához igen hasonlított és nagy zenekedvelő volt.

Mérey.

Előfizetőinkhez!

Elhárithatlan akadályok miatt lapunk utolsó száma elmaradt, kárpótlásul a mai kettős számmal s Bianchi Bianka cs. kir. dalmű- és kamara-énekesnő arcképével szolgálunk előfizetőinknek. Együttal tudomására juttatjuk tisztelt előfizetőinknek, hogy a főbbi, még ez évben hátralevő számokat is kettős számokban fogjuk szerkeszteni, s így tehát a main kívül még három kettős számot fognak tisztelt előfizetőink december hó végéig kézhez venni.

A szerkesztőség.

Figyelmeztetés!

A »Húzzad cigány« című, Huber Károly által férfi négyesre alkalmazott, s társulatunk kiadásában is megjelent közkeletű dal ismert dalköltőnk Szentirmay Elemér eredeti szerzeménye szöveg és zene szerint, s az 1871-ben megjelent »Elemér dalai« című füzet I-ő számát képezi.

Felhívjuk tehát a tisztelt dalárdákat, hogy a műsor készítésénél e körülményre figyelemmel lenni sziveskedjenek.

Hazai hírek.

* **A Felekjubiläum.** A Felekyné jubiläumát rendező 100-as bizottság Urváry Lajos elnöklete alatt ülést tartott az irói körben s végleges megállapodásra jutott az ünnepély programjára vonatkozólag. E szerint az ünnepély e hó 25-én esti 7 órakor veszi kezdetét vagy a vigadóban vagy a Hungáriában, aszerint, amint az ülésből

kiküldött Hindy Árpád és Dolinay Gyula urak az egyik vagy másik bérlővel megállapodnak. A művésznőt az ünnepélyre küldöttség fogja meghívni s a terembe léptekor Falk Miksa, a 100-as bizottság elnöke fogja üdvözölni. — Ezután következik az emléktárgyak átnyújtása. Az irói kör arany koszoruját Urváry Lajos, az albumot

melyben azoknak a drámaíróknak az arképei vannak elhelyezve, kiknek színműveiben Felekyné játszott, Szathmáry Károly fogja átnyújtani. Ezután a nemzeti és népszínház részéről üdvözlük a művésznőt, majd a vidéki szintársulatok ezüst báborkoszoruját s a többi egyesületek: gazdaszonyok, stb. emléktárgyait fogják átnyújtani. Az ünnepély utolsó pontját az alkalmi költemény elszavalása fogja képezni. Ennek megírására és elszavalására Komócsy József vállalkozott. Ezután a banket következik, melyen az első toasztot Jókai Mór fogja mondani az ünnepelt művésznőre. Lakoina után tánc lesz. A banketra jegyek az írói körben lesznek válthatók. Az ünnepély költségeinek fedezésére eddig 1400 frt gyűlt be, még 150 frt hiányzik, de ez az összeg is minden valószínűség szerint a még kint levő gyűjtőiveken már alá van írva. Az ülésből még Bereczik Árpádot megbízták azzal, hogy br. Podmaniczky Frigyesnél, a nemzeti színház intendantsánál és Paulay Ede drámai igazgatónál eszközölje ki, hogy az ünnepély napján a Felekyné-pártnak ne kelljen a színpadon föllépnie.

* **A br. Edelsheim Gyulai hadastyánegylet zenekara** Avar Lajos karmesterük vezetése mellett mult kedden jól sikerült szerenádéval lepte meg br. Edelsheim Gyulai lovas tábornokot. A műsor következő számokból állott: 1) „Egy hadastyán emléke“ Avar; 2) „A gyermekkor“ Rezgő, Avar; 3) Egyveleg „Atala“ dalműből, Schauer; 4) „Nana-keringő“ Bánfi. A zenekar igen jó zenészekből áll és Avar Alajos neve elég garancia arra, hogy ily jó anyaggal szép eredményt érrend el.

* **„Heródiás“**-ból, Massenet Gyula öt-felvonásos nagy operájából a nemzeti színházban már megkezdték a színpadi próbákat. A szerepek tudvalevőleg kettősen vannak kiosztva. Az első előadásban, mely karácson tájára van tervezve, végleges megállapodás szerint a következő művészek vesz-

nek részt: Heródest adja Odry, keresztelő Jánost Gassi, Fannelt Ney, Salomet Beer-mann Stefánia és Herodiást Bartolucci Vik-toria. A többi apróbb szerepek csak egyszerűen vannak kiosztva.

* **A nemzeti zenede igazgatósága** 1882. évi nov. 19-én, vasárnap, esti 6 órakor az intézeti helyiségben sz. Cecilia ünnepére hangversenyt rendez, melynek műsora a következő: 1. Serenate-Nonett, két hegedű-, mély hegedű-, gordonka-, gordon-, fuvola-, pásztorsíp-, bűgósíp- és kürtre, Naumann Ernő; előadják: Huber Károly karnagy, Gobbi Alajos, Pischinger Alajos, Szuk Lipót, Trautsch Károly, Loschdorfer Sándor, Klemeke Lajos, Franke Rezső és Drescher Raymond tanár urak. 2. Négyes (kemény Es) zongora-, hegedű-, mélyhegedű-, és gordonkára, Beethoven; előadják: Tomka István, Huber Károly, Gobbi Alajos és Szuk Lipót tanár urak. 3. Vonós-ötös, Mozart; előadják: Huber Károly, Gobbi Alajos, Pischinger Alajos és Szuk Lipót tanár urak; második mélyhegedű: Huber Miksa, zenedei növendék. — A zongora a „Harmonia“ részvénytársulat raktárából való.

* **A nagybecskereki színházegésre** vonatkozólag távirat érkezett, mely így szól: A vasárnap, november 12-én tartott szerb színelőadás alatt, a bejáratnál egy petroleumos lámpát levertek. A közönség a felcsapkodó lángok láttára menekülni kezdett. Egy nő az ablakon akarván menekülni, kezeit az üvegtáblák megsebeztek. Zúzóadások és ruhaszakadások történtek ugyan, de komolyabb sérülések nem fordultak elő. Az első ijedelem elmúltával az előadást tovább folytatták.

* **Serly Lajosról** a népszínház karmesteréről, ki „Maresa és Mariska“ és „Tót leány“ zenéjével oly gyorsan kedvelt és népszerű lett, igen érdekes életrajzi adatokat olvasunk az egyik losonei lap tárcájában. A „Tót leány“ előadásáról írva a következővel fejezi be tárcáját: „De mit

törődik ezzel a boldog színházi publicum? Csakhogy benn lehet a „Tót leányban.“ Ez, Almásy (Balogh) Tihamér hasonszenvi orvos és színműirónak rövid idő alatt második leánya. Tejtestvér a „Milimárvival.“ És ez az alak a losonciakat is közelről érdekli. Mert hát az első előadás sikerén szerzővel losonci ember osztozott. A darab zenéjéből losonci reminiscenciák szólalnak felénk, s a mint a népszínház karmesteri székére pillantunk, nem akarjuk hinni, hogy a losonci Rózsa-uteának egy üldözöttje az ott, akit timár-apja „mesterségre“ szánt, s aki „művészetével“ odáig fölemelkedett. Hát biz az úgy van. A színlapon világosan olvasható: „Zenéjét írta: S e r l y L a j o s.“ Ez a fiatal ember, aki egyedül, magára hagyatva ment vándorútjára botjával, most 60 embernek parancsol azzal a bottal. Primadonna felkeresi, szerző kezét szorít vele, zenetársulatok előre alkusznak munkáira. Az egykori in spe timárlegény-nyel! És mégis megörzvé a mult kegyeletét. Mint karnagy a nyár végével lépett föl először a népszínháznál. És első darabnak a — „Bőregér“-t választotta

* **Egyetemi hallgatók ének- és zenekara.** Az egyetemi hallgatók körében tudvalevőleg a jelen iskolai év elején mozgalom indult meg egy ének- és zenekar alakítása iránt, mely az egyetem kebelében évenként előfordulni szokott ünnepélyes alkalmakhoz közreműködésével az ünnepély fényét emelje. — A tagok oly tömegesen jelentkeztek, hogy a megalakulásra feltétlenül kitűzött szám már túl is van haladva. Gerlóczy Zsigmond, a mozgalom megindítója, pénteken hívta össze első értekezletre az érdekelteket, mely alkalommal az ének- és zenekar alakításának eszméjéhez egyhangulag hozzájárultak s a megalakulás módozatainak megbeszélése, valamint az alapszabályok megállapítása végett 10 tagból álló bizottságot küldött ki.

* **Művészeti ösztöndíjak.** A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter, a képzőmű-

vészeti tanács meghallgatásával: Bálló Endrének, Csebray Imrének, Eisenhut Ferencnek, Hollósy Simonnak, Kéméndy Jenőnek, Langsfeld Rezsőnek, Pataky Lászlónak, Pörge Gergelynek, Stetka Gyulának festészeti tanulmányaik folytatására egyenként háromszáz, Vaisz Ignácnak műtörténelmi és Karlovsky Bertalannak festészeti tanulmányai folytatására négy-négy száz, végre Lorántfy Antal és Mayer-Zala-György szobrászoknak tanulmányaik folytatására öt-ötszáz forintot engedélyezett.

* **Allaga Géza** befejezte az általa összeállított *e i m b a l o m - i s k o l a* 3-ik kiadásának újrendezését, melybe több operakivonatot, tizenkét általa szerzett „Etude“-t és számos népdalt vett fel.

* **A temesvári új színházat** dec 9-én fogják megnyitni, Kiss József prologójával. Ezt követi egy magyar vígjáték-előadás, melyen Mannsberger Jakab aradi színtársulatának tagjai fognak föllépni, végül pedig német előadás lesz.

* **Sopronban a „Dalfűzér“ dalegyesületnek** vasárnap a kaszinó étkező termében megtartott estélye sikerültnek mondható, amennyiben a közönség szép számmal jelent meg és a műsor is elég izlésesen volt összeállítva. Az előadott dalok közül kiválóan említjük meg Huber Károlytól a „Kerekes András“ című népdalokat. Noha e dalokat az egyesület által már többször hallottuk előadni, de azért szívesen élveztük most is. A német dalok is igen jól voltak válogatva. Ezek közt különösen a „Traumbild“ Mozarttól mind az előadásra, mind szép dallamára nézve leginkább kiemelendő. A közreműködött katonai zenekarnak ismert kitűnő játéka, hogy nagy tetszést aratott itt is, azt említenünk sem kell talán.

* **A dalműszínház festményeiről** még a következőket írhatjuk: a nézőtér plafondját Lotz Károly és Than Mór együtt fogják festeni, és pedig Lotz vázlatai sze-

rint, miután a két művész elhatározta, hogy akár az egyiknek, akár a másiknak a vázlatait fogadják el, a munkát együtt végzik. A bíráló bizottság Than vázlatait kitűnőknek találta, de a Lotz által benyújtottakat a célnak megfelelőbbeknek. miután az utóbbiaknak összbenyomása — tekintve a tervlatot, melyben alkalmazandók lesznek — előnyösebb. — Székely Bertalan műzsíkat és jelképes gyermekesortokat fog festeni. A lépcsőház falaira nagy történelmi festmények jönnek, melyekre nézve még végleges megállapodás nem történt.

* **Üvegfestészet** Gervay Mihály min. tanácsos, országos főpostaigazgató a pozsonyi székesegyház számára 3 festett üvegablakot rendelt meg Kratzmann üvegfestési műtermében. A díszes ablakok már elkészültek és a műteremben néhány napig közszemlére ki lesznek állítva. Ugyanitt a napokban elkészül a Wenckheim grófné által a ferencvárosi templom számára megrendelt üvegfestésű ablak is, mely szent Erzsébetet ábrázolja.

* **Kecskemétről** írják, hogy ott a minap „A falu rosszá”-ban általános feltűnést keltett egy kezdőnek első színi kísérlete. Nagy Katia k. a. játszotta Boriska szerepét, oly kedvesen, annyi érzéssel, hogy a közönséget ezzel az egy föllépéssel egészen meghódította. Finom Rózsit Hatvaniné Csillag Amália, Göndör Sándort Kiss, Bátky Teresit Némethy Kornélia adta. — Miklóssy szintársulata általában kielégíti az ottani közönség igényeit, mely leginkább az iparos és kereskedőosztályból kerül ki.

* **H. Dancz Nina asszony** jutalomjátékaul a múlt héten „Griseldis” került színre

a debreceni színházban. H. Dancz Nina asszony méltó kedvence a debreceni közönségnek, mely őt jutalomjátéka alkalmával számos kitüntetésben részesítette. Megjelenésekor virágbokréták és egy szép koszoru hullottak lábaihoz, minthogy pedig még egy művésznő sem élhet meg pusztán babérlevelekből, a debreceni nők, igen gyakorlati felfogásból kiindulva, gyűjtést rendeztek a jutalmazott javára és ennek eredményeként 100 frtot fontak a koszoru levelei közé.

* **A filharmonikusok egylete** már a múlt évben mozgalmat indított meg kebelében egy özvegy- és árvasegélyalap létesítése iránt s a módzatok megbeszélésére és alapszabályok egybeállítására szűkebbkörű bizottságot küldött ki. Az egyesület legutóbbi választmányi ülésén a kérdés újból szőnyegre került; a már kész alapszabályokat felolvasták és általánosságban hozzájárultak. Eszerint az évenként tartatni szokott hat hangverseny jövedelmének 10 százaléka levonotván, ez képezné első alapját a segélyalapnak. A tőke a tagok csekély havi befizetései által szaporittatnék s végül tisztán ez alap javára évenként egy nagyobb szabású hangversenyt rendeznének. A végleges megalakulás iránt a jövő ülésen fognak határozni.

* **Egyenetlenségek a filharmonikusok közt.** Nikolich Sándor az orsz. zeneakadémia tanára, Trauts Károly a nemzeti zenede tanára és Gobbi Alajos, mindhármán a filharmonikusok társulatának tagjai, a társulat egyik előkelő tagja és az említettek közt felmerült különféle differenciák miatt kiléptek a filharmonikusok társulatának kötelékéből.

Külföldi hírek.

* **Magyar víg opera Párisban.** A párisi „Opéra Comique”-ban — mint a „F. L.”-nak írják — a napokban előadásra elfogadták Bertha Sándor hazánkfiának

egyfelvonásos, magyar tárgyú és stílusú víg operáját. Az operát, melynek eseménye Mátyás király korában játszik, a szerző már 1877-ben benyújtotta az említett színház-

hoz. Carvalho igazgató eleinte hallani sem akart színrehozataláról, míg végre Beust akkori nagykövetünk közbenjárására bírálat alá vették. Noha azonnal megnyerte az illetékes körök tetszését, mégis húzták-vonták a dolgot, mert az igazgató nem akarta a drága magyar jelmezek költségeit kockáztatni. Most Berthának az a mentő gondolata támadt, hogy a nemzeti színháztól kölesön kéri a jelmezeket. A francia szépművészetek minisztere, Duveau úrnak semmi kifogása sem volt az ellen és ezeket írta Berthának: „A francia kormány örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy a némes magyar nemzet iránt háláját mutassa ki mindazon rokonszenvért, melyet mind népe, mind művésze és művészei iránt folyton tanusított: és mindent elkövet, hogy Bertha úr szép művét előmozdítsa, meg lévén győződve, hogy nemesak a zenénk újjászületését, de egy új irány úttörőjét segíti elő.“ És hogy Berthának ez irányban hazájában teendő lépései annál is inkább eredményre vezessenek, hivatalos okmányt állított ki és adatott át neki, melyben konstatalja a dolgok állását és Carvalhot arra kötelezi, hogy a costumök átvétele után az operát még ez idényben előadhassa. — Melegen óhajtjuk, hogy a mű sikert arasson, bár ezt nem igen remélhetjük azon eredmény után, melyet Bertha úr egy pár évvel ezelőtt a nemzeti színházban Kemény Simon zenéjével elért.

‡ **Liszt Ferenc** munkássága ismeretes. Gyakran már reggel öt órakor íróasztalánál ül és dolgozik, mert napközben a sok látogató miatt nem jut hozzá. Ujabb időben azonban annyira ostromolják őt hivatottak és hivatalnok tanácskéréssel, hogy indíttatva érezte magát az „Allg. D. Mus. Ztg“-ban a következő levelet közzétenni: „Nagyon tisztelt szerkesztő úr! Minthogy partitúrák, egyéb zeneszerzemények és átiratok túlságos számban való beküldésével munkámban föltötte zavarnak, fölkérem annak közzétételére, hogy óhajtom, miszerint jövőre ez irányban igénybe ne vétessem.

Autogramm - gyűjtemények szaporításától már évek óta szerényen tartózkodom. Tisztelettel Liszt F. Weimar, 1882. november havában.

‡ **Schelle Eduárd** osztrák zeneíró és a bécsi konzervatorium tanára 66 éves korában meghalt. Az elhunyt kiváló szerepet játszott Bécs zenészi köreiből és a „Presse“-nek volt zene-bírálója. Németországban született s 1865-ig Olaszországban és Párisban tartózkodott. A bécsi lapok meleghangú nekrológot szentelnek neki.

‡ **A párisi nagy opera** elsőrendű tagjai igen szép fizetéseket húznak. Madame Krausz 90,000 frankot kap, Lassalle baritonista 85,000 frankot, Sellier tenorista 75,000 frankot. Az imént szerződötték — mint már említettük — Isaac Gabriellát 100,000 frank fizetéssel és Salamon tenoristát 72,000 frankkal. Ily roppant fizetések mellett nem esoda, hogy Vaucorbeil igazgató a nagy szubvenció dacára sem bír boldogulni.

‡ **Audran, az „Üdvöske“ szerzőjének** legujabb operetteje: „Gilette de Narbonne“, a napokban a párisi „Bouffes“-színházban szép sikert aratott.

‡ **Magyar divat Párisban.** De Risbiéres bárónő estélyén Janzé vicomte vezetése mellett bemutattak egy új táncot „quadrille de hussards“ név alatt, mely alatt azonban a körmagyar importálását kell értenünk. A táncosok mind daliás lovaszisztek voltak, mi természetesen csak emelte a hatást. Nevezett vicomte és tisztársai bemutatták még ez estélyen a csárdást is „pas hongrois“ név alatt. Utóbbit rögtön utánozták a többi táncos párok és ugyanesak járták a „lassu“-t, meg a „friss“-et nagy animóval. A „quadrille de hussards“-t illetőleg pedig megkérték nevezett tiszteket, hogy tanítanak meg reá. A magyar táncleekék hetenkint kétszer fognak tartatni, de Risbiéres bárónő palotájában.

✱ **Hugo Viktor és a magyar cigányzenészek.** A „Guide Musical“ című előkelő brüsszeli zenészetű közlöny írja hogy Hugo Viktor magyar népzeneészeket óhajtván hallani, meghívta Putnok Lászlónak már két év óta Párisban tartózkodó négyesét. Putnok természetesen sietett eleget tenni a nagy költő óhajának és a napokban megjelent nála. A négyes eljátszotta először a Rákóczy-, azután a Radetzky-indulót (?) A primás szóló előadta a „Ritka árpa, ritka buza“ kezdetű dalt, Bertók Sándor cimbalmos Petsenyánszkynek egy darabját, Bihari László a gordonkán játszott és végre együtt előadták a Marseillaise t. Az említett szakközlöny elragadtatással ír cigányaink játékaról és elragadtatásában a „ritka buzát“ „Ritka buszának“, Bihari Lászlót „M Bihari - Lászkónak“, Petsenyánszkyt pedig „Besenjouekynak“ mondja.

✱ **Magyar művész nő diadala Berlinben.** Bély Hermina k. a., nemzeti színházunk volt tagja, ki jelenleg Berlinben tartózkodik, legutóbbi hangversenye alkalmával annyira megnyerte a berliniek tetszését, hogy a lapok valóságos elragadtatással írják róla. Bély k. a. ennek folytán mindenfelől igen kedvező ajánlatokat kapott, így a dresdai udv. színháztól s a hamburgi „Pollini“ színháztól, melyek közül a művész nő utóbbiét fogadta el. Szerződésére három évre szól évi 15.000 márka fizetéssel s három havi szünetekkel. Először januárban fog fellépni Thomas „Hamlet“-jének Ophélie szerepében. A három havi szünetidőre a művész nő a berlini Kroll-színházhoz szerződött 3000 márka tiszteletdíjért.

✱ **„Le voyage á travers l'impossible“,** Verne és Dennery legújabb látványossága e hó 18-án került színre először a párisi „Porte Saint Martin“ színházban. A darab 25 képből áll és Listenbroek tanár, dr. Ox és Nemo kapitány kalandos utazását a hí-

res „Nautilus“-on, valamint Ardan Mihály mérnökét az ő „kocsi-löveg“-ében tárgyalja. A kiállítást rendkívül fényesnek mondják; 300.000 frankra becsülik az igazgatóság kiadásait.

✱ **Langtry és Patti Adelina asszonyok** mult hétfőn léptek fel először New-Yorkban. Langtry asszony felléptére a „Wallace“-színház annyira megtelt, mint azelőtt még sohasem. A bevétel 6800 dollart tett, 1000 dollárral többet, mint Sarah Bernhardt első föllépte alkalmával. Patti „Lucia“-ban — mint említettük — kissé hidegen fogadták, de az örületes jelenet után kitört a lelkesedés. Huszonháromszor hívták ki és hatvan virágbokréttát dobtak neki.

✱ **Udvarias visszautasítás.** Egy ugorkafára fölkapott úr meghív magához egy híres hegedűművészt, aki csak nemrég rendezett hangversenyt egy párisi gazdag bankárnál. „Nemde,“ mondá odavetőleg, „Ön hegedűjét is magával hozza?“ — „Köszönetet mondok Önnek hegedűm nevében,“ válaszolt a művész, „hanem az sohasem szokott a házon kívül — ebédelni.“

✱ **„El Rómába!“** Mulatságos epizód történt a minap a schwerini ideiglenes színház megnyitása alkalmával. A színház igen könnyű anyagból van építve és a vaspályaudvar közvetlen közelében áll. „Tannhäuser“-t adták Minden jól ment, míg elérkezett a második felvonás végső jelenete, amidőn Hermann ögróf azt mondja az opera hősnének, hogy csak akkor nyerhet bűnbocsánatot, ha Rómába zarándokol. Tannhäuser ekkor a lámpák elé lép és e híres szavakat dörge a közönség felé: „El Rómába!“ Ugyanebben a pillanatban künn megszólalt a vasut csöngettyűje és behallatszott a vonatvezető harsány szava: „Tessék beszállni! A vonat indul!“

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

A társulat hirdetései.

NEMECSKE JÓZSEF

B É C S.

≡ **Mignon** ≡ zongorák. Tartós kitünő hangszerek
Különösen ajánlatosak iskolák számára.

CARL HAMBURGER

zongoragyáros

B É C S.

Kitünő zongorák.

Kitünő zongorák.

J. HEITZMANN és FIA

cs. kir. udvari zongoragyáros

Bécsben.

Első rangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntetések.

MARTIN WESSZELY

zongoragyáros

— **B É C S** —

különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv“
zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang.
Bár milyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora
1½ méter. Különféle érmek.

HOYER

vonó-hangszer készítő

Égerben, (Csehország).

Gyönyörű imitációk különösen műkedvelők figyel-
mébe ajánlhatók.

!! Zene ujdonságok !!

1. » Sárosi nóta « (csárdás), könnyű tetszetős zongoradarab	1 frt — kr.
2. » Magyar rögtönzet « Gaal Ferenc, magyar irányú szalondarab, különösen a jobb zenét művelőknek	— » 75 »
3. » Gyermekélet « tiz fokozatos és jellemző zongoradarab Somogyi Mór-tól	1 » — »
4. » Paula rezgő « csinos táncdarab, szerző Grechenek Béla	— » 60 »
5. » Nefelejts « lengyelke, szerző Kiss Béla	— » 60 »
6. » Gyöngyvirág « keringő, szerző Somogyi Mór	1 » — »
7. » Nana-keringő «, szerző Bánfi Sándor	1 » 20 »

!! Dalegyletek figyelmébe !!

Következő új férfi négyesek jelentek meg, s kaphatók a társulat nemzeti zeneműkereskedésében.

Erkel Ferenc, Takarodó	Ara 1 frt — kr.
Huber Károly, Húzzad cigány	» 1 » — »
» » 1. sz. Nem nézek én, minek néznék	} » 1 » — »
» » 2. sz. Esik eső, csókeső esik	
» » Harmonia induló	» — » 60 »
» » Vartyogi dalnokverseny	» 15 » — »
» » Nász dal	» 1 » — »
» » Hullámszik a tiszta buza	} » 1 » — »
» » Zöld leveles fehérvirágos akácfa	
Serly Lajos, Éji zene	» — » 60 »
Sigmond Akos, Szerenád	» 1 » — »

43. 44. sz

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLEJE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

KIADÓTULAJDONOS:

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB. POLDINI EDE ÉS TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

EMLÉK-NAPTÁR.

November 13-án.

1797. szül. Reichardt Gusztáv, zeneszerző Schmarsowban.

November 14-én.

1778. szül. Hummel János, zongoraművész és zeneszerző Pózsonyban. Megh. 1837

1804. szül. Dorn Henrik, zeneszerző és író Königsbergben

November 15-én.

1774. szül. Spontini Gáspár, operaszerző Majolatiban. Megh. 1851.

1787. halt meg Gluck Kristóf, operaszerző Bécsben. Szül. 1700.

November 16-án.

1766. szül. Kreutzer Rezső, hegedűművész és zeneszerző Versaillesban. Megh. 1831.

1810. szül. Kücken Frigyes, dalszerző Bleckede-n.
1852. szül. Hauck Minnie, dalművésznő New-Yorkban.

November 17-én.

1816. szül. Ambros Vilmos, zeneszerző és író Mauthban.
1820. szül. Kőszeghy Károly, dalművész Kőszegen.

November 18-án.

1870. halt meg Mercadante Saverio, operaszerző Nápolyban.

November 19-én.

1828. halt meg Schubert Ferenc. Szül. 1797.

November 20-án.

1805. adatott elő legelőször Beethoven „Fidelio“-ja Bécsben.

November 21-én.

1827. szül. Blumner Márton, zeneszerző Fürstenbergben. Irt oratoriumokat, motetteket stb

November 22-én.

1780. szül. Kreutzer Konrád, zeneszerző Mösskirchben. Megh. 1849.

November 23-án.

1797. szül. Mátray Gábor, a nemzeti zenede alapítója és első igazgatója, Nagy-Kátán.

November 24-én.

1817. szül. Spindler Frigyes, zeneszerző Wurzbachban.
1835. szül. Pauli Rikárd, dalművész és énektanár Rakovitzban.

Novembes 25-én.

1709. szül. Benda Ferenc, zeneigazgató Ó-Benatkán. Megh. 1786.

Novembes 26-án.

1811. szül. Brendel Ferenc, zenetudós a „Zene történet“ írója, Stralsandban. Megh. 1868. Ey.

A 43.—44. szám tartalma :

Bianchi Bianka.

Az énekoktatás ellenőrzése iskoláinkban.

Zenészeti mizériák a vidéken.

A vidéki képkiállítások.

Tárca :

A. Színház és hangversenyterem.

B. Zeneszerzők nejei.

Előfizetőinkhez!

Hazai hírek.

Külföldi hírek.

Hirdetések.

A társulái zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

Kitünő hazai gyártmány.

K O R I K B É L A

zongorakészítő Budapesten.

Szakértők véleményével támogatott kitünő hangszerek, melyek a magyar közönség figyelmébe ajánlatnak.

Javitást és bőrözést is eszközöl.

!!! Figyelmeztetés !!!

Kitünő zongorahangoló

M A G R I N I A.

ajánlatik mindennemű zongora-hangolás, javítás, bőrözésére.

Megtudható a társulat zeneműkereskedésében váci utca 3.

Megjelent a társulat kiadásában:

A

MARCSA ÉS MARISKA

népszínművének összes eredeti dalai.

Zenéjét szerző:

S e r l y L a j o s.

1. »Víg vagyok én . . .«

2. »Nem adok én . . .«

3. »Hallod-e te kis hamis . . .«

4. »Feleség, feleség . . .«

5. »Szebb a virág . . .«

6. »Fülemile dal.«

7. »Trilla dala.«

8. Paraszt induló.

Ára 1 frt 50 kr.

E népszínmű nagy tetszést s sikert aratott a budapesti népszínházban.

Kapható a társulat nemz. zeneműkereskedésében s minden hazai könyv- és zeneműkereskedésben.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

A legkitünőbb
„Harmoniumok“
 Titz Péter utóda
 Kotykiewicz Teofil
 gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 forinttól fölfelé.

Több évi jótállás!

➔ Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

! Ehrbar!

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét. Kaphatók:

Szalon Stuez,	diófa	} kereszturozott és egyszerű.
„ „	fekete	

„Produktiv szövetkezet“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyagyár készítményeivel.

Tekintve a kitűnő minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák.“

— A nagy arany éremmel kitüntetve. —

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid szalon, diófából
 „ „ fekete.

➔ Árjegyzék küldetik díj nélkül.